

Sygn. akt II Ca 786/15

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Paweł Hochman (spr.)
Sędziowie:	SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSO Dariusz Mizera
Protokolant:	Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 grudnia 2015 roku

sprawy z wniosku A. G., N. G.

z udziałem (...) z siedzibą w Ł.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 25 sierpnia 2015 roku, sygn. akt I Ns 938/13

postanawia: oddalić apelację i ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Paweł Hochman

SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSO Dariusz Mizera

Sygn. akt II Ca 786/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie I Ns 938/13 Sąd Rejonowy w Bełchatowie po rozpoznaniu sprawy z wniosku N. G. i A. G. z udziałem (...) z siedzibą w Ł. o ustanowienie służebności przesyłu orzekł o oddaleniu wniosku i ustalił, że każda ze stron ponosi koszty związane z swoim udziałem w sprawie. Ponadto Sąd nakazał pobrać od wnioskodawców N. G. i A. G. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 59,95 zł tytułem nieuiszczonych w sprawie kosztów sądowych.

W tym samym orzeczeniu Sąd Rejonowy wyłączył do odrębnego rozpoznania roszczenia wnioskodawców N. G. i A. G. o zapłatę odszkodowań w kwocie 2.500 zł oraz 9.450 zł;

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

Wnioskodawcy N. G. i A. G. na prawach ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej od 27 sierpnia 2007 r. są właścicielami nieruchomości położonych w miejscowości K. oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki nr (...), dla których Sąd Rejonowy w Belchatowie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...).

Poprzednim właścicielem tych nieruchomości byli E. i M. małżonkowie Z..

Przez działki o numerze (...) wzdłuż granicy działek przebiega odgałęzienie linii (...) od magistrali B.-S. w celu zasilenia dawnego gospodarstwa rybackiego na G. o długości 340 metrów. Na nieruchomościach wnioskodawców znajduje się jedno stanowisko słupowe oraz dwa stanowiska częściowo na działkach wnioskodawców. Linia ta została wybudowana w 1970 r., 30 września 1970 r. została przekazana do eksploatacji i od tej daty jest nieprzerwanie eksploatowana.

Wnioskodawcy N. G. i A. G. na prawach ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej od 12 lutego 1985 r. są właścicielami nieruchomości położonych w miejscowości Z. oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki nr (...), dla których Sąd Rejonowy w Belchatowie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...). Poprzednim właścicielem tych nieruchomości były M. P. i E. N..

Przez nieruchomości o numerze (...) przebiega napowietrzna linia energetyczna o napięciu (...) relacji Z.-B. o długości 23 metrów, stanowiąca własność uczestnika. Linia ta została wybudowana w latach 1952/53 na potrzeby Zakładów (...) w Z.. Od 1953 r. linia ta jest eksploatowana. Linia ta była modernizowana w 1968 r. poprzez wymianę słupów drewnianych na betonowe.

Poprzednicy prawni wnioskodawców nie sprzeciwiali się wybudowaniu linii energetycznych ani nie zgłaszali żadnych roszczeń z tytułu. Od momentu wybudowania linie energetyczne były wykorzystywane przez zakład energetyczny.

Zarządzeniem nr (...) (...) Dyrektora (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego zmieniona została nazwa Zakładu (...) na Zakład (...). Zakład ten wchodził w skład Zakładów (...).

W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) w W. na bazie Zakładu (...) w Ł. zarządzeniem (...) Ministra (...) z dnia (...) utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „ Zakład (...) w Ł.".

W dniu 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł. zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.".

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2008 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zamiast nazwy firmy Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł." została wpisana nowa nazwa firmy (...) Spółka Akcyjna. Z dniem 1 września 2010 r. na skutek konsolidacji przeprowadzonej w trybie art. 492 §1 k.s.h. (...) Spółka Akcyjna zaprzestała funkcjonowania w obrocie prawnym jako spółka akcyjna i został przejęty przez (...) Spółkę Akcyjną w Ł..

Wskazując na podstawy powyższych ustaleń Sąd Rejonowy wyjaśnił, że stan faktyczny niniejszej sprawy został ustalony w zakresie rozpoznania podniesionych przez uczestnika zarzutów zasiedzenie służebności gruntowych odpowiadających obecnie treści służebności przesyłu w oparciu o dowody z dokumentów przedstawionych przez strony oraz zeznania świadka W. H.. Z zeznań świadka wprost wynika, iż na nieruchomościach wnioskodawców położonych w K. znajdują się wskazane we wniosku urządzenia energetyczne i w jaki sposób uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawców. Z przytoczonych przez uczestnika okoliczności niezaprzeczonych przez wnioskodawców wynika w sposób oczywisty jakie urządzenia, kiedy i przez kogo zostały posadowione, czas objęcia w użytkowanie przedmiotowych urządzeń energetycznych a nadto ciągłość tego użytkowania przez uczestnika po swoich poprzednikach prawnych. Sąd wyjaśnił nadto, że posiłkował się opinią biegłego z zakresu instalacji i sieci elektroenergetycznych H. C. ustalając rodzaj urządzeń posadowionych na nieruchomościach wnioskodawców.

Sąd Rejonowy zważył, iż wnioski podlegały oddaleniu.

Zgodnie art. 305¹ k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 §1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). W myśl art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu mają odpowiednie zastosowanie przepisy o służebnościach gruntowych.

Służebność gruntowa jest ograniczonym prawem rzeczowym skutecznym przeciwko wszystkim osobom (erga omnes), które obciąża nieruchomość jednego właściciela (nieruchomość służebną) na rzecz każdego właściciela (użytkownika wieczystego) innej nieruchomości. Treść tego prawa polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (art. 285 §1 k.c.).

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w rozpoznawanej sprawie uczestnik (...) S.A. podniósł zarzuty zasiedzenia służebności gruntowych w swojej treści odpowiadającym służebności przesyłu, a zatem w pierwszej kolejności zasadne było rozważenie zasadności tych zarzutów, które mają zasadniczy wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Stosownie do treści art. 292 k.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Chodzi tu w szczególności o odpowiednie stosowanie przepisów o terminach zasiedzenia oraz skutkach ich przerwania i zawieszenia. W konsekwencji również służebność przesyłu - do której z mocy art. 305⁴ k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych - może zostać nabyta przez zasiedzenie.

Zasiedzenie prowadzi do nabycia przez posiadacza prawa należącego do innej osoby na skutek wykonywania tego prawa przez czas w ustawie określony. Zasiedzenie polega na nabyciu prawa przez nieuprawnionego posiadacza wskutek faktycznego wykonywania tego prawa w okresie oznaczonego w ustawie czasu i biegnie przeciwko właścicielowi.

Posiadaczem służebności jest w myśl art. 352 § 1 k.c. osoba, która faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie służebności ma inny charakter niż posiadanie nieruchomości - jest wykonywane stosownie do potrzeb i może nie mieć charakteru ciągłego. W przypadku służebności przesyłu jej posiadanie będzie na ogół polegać na utrzymywaniu na nieruchomości urządzeń przesyłowych oraz dokonywaniu remontów i okresowych konserwacji.

Do istoty instytucji zasiedzenia nieruchomości należy upływ dłuższego okresu czasu. Zgodnie z art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. posiadacz samoistny służebności (tj. osoba, która korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności) w złej wierze nabywa ją przez zasiedzenie z upływem 30 lat. Posiadacz samoistny w dobrej wierze nabywa tę służebność przez zasiedzenie z upływem 20 lat.

Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1967 r. w sprawie III CZP 12/67, opubl. OSNC 1967 r. Nr 12 poz. 212).

W realiach przedmiotowej sprawy uznać należy, iż termin do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej co do linii (...) przebiegającej przez nieruchomości o numerze (...) i (...) znajdujące się w miejscowości K. rozpoczął bieg z dniem 1 października 1970 r., albowiem 30 września 1970 r. linia ta została przekazana do eksploatacji i od tej daty jest nieprzerwanie eksploatowana przez uczestnika i jego poprzedników prawnych. Okoliczność ta w ocenie Sądu jest

wystarczająco udowodniona dokumentami w postaci projektów linii, protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji oraz zeznań świadka.

W dacie powyższej obowiązywał Kodeks Cywilny, który w pierwotnym brzmieniu art. 172 k.c. stanowił, że posiadacz samoistny nieruchomości, który w chwili uzyskania posiadania był w dobrej wierze, nabywał własność nieruchomości po upływie dziesięcioletniego okresu posiadania, a posiadacz samoistny, który w chwili uzyskania posiadania był w złej wierze - po upływie dwudziestoletniego okresu posiadania. Dla uznania zarzutu zasiedzenia za skuteczny istotne było ustalenie czy posiadanie uczestnika było posiadaniem samoistnym oraz czy był on w dobrej czy złej wierze, a ponadto czy służebność polegała na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter posiadania samoistnego.

Definicję posiadania samoistnego zawiera art. 336 k.c. W świetle tego przepisu posiadaczem samoistnym jest ten, kto faktycznie włada rzeczą jak właściciel. O posiadaniu samoistnym nie świadczy sama tylko długotrwałość posiadania, która nie jest kryterium odróżniającym posiadanie samoistne od zależnego. Posiadanie samoistne charakteryzuje się tym, że posiadacz włada rzeczą w takim zakresie, jak to czyni właściciel, wykorzystując taką faktyczną możliwość władania rzeczą, do jakiej właściciel jest uprawniony (por. postanowienie SN z 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, OSNCP 9/87, poz. 138). Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter władania rzeczą z zamiarem posiadania jej dla siebie (cum animo rem sibi habendi). Faktyczne władztwo charakteryzujące posiadanie samoistne wchodzi w grę wówczas, gdy określona osoba znajduje się w sytuacji, która pozwala jej na korzystanie z rzeczy, i to w taki sposób, jakby była ona jej własnością.

Ponieważ przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie do zasiedzenia służebności gruntowej należy stosować odpowiednio, tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Termin „odpowiednio” wymaga bowiem niejednokrotnie niezbędnych modyfikacji wynikających z istoty i celu danej konstrukcji prawnej. Należy mieć na uwadze okoliczność, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

W świetle zgromadzonych w sprawie dowodów przyjąć należy, iż poprzednicy prawni uczestnika byli posiadaczami służebności gruntowej. Z zeznań przesłuchanego świadka W. H. wynika bowiem w sposób nie budzący wątpliwości, iż uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości wnioskodawców w taki sposób jakby przysługiwała im służebność przesyłu.

Drugą niezbędną do uwzględnienia wniosku o zasiedzenie przesłanką wymaganą przez art. 172 k.c. jest okres posiadania, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

Według tzw. tradycyjnego poglądu dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości, że przysługuje mu wykonywane przez niego prawo (uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r. w sprawie III CZP 108/91, opubl. OSNCT \W2 r. Nr 4, poz. 48).

W świetle tak rozumianej dobrej wiary uczestnik i jego poprzednicy byli posiadaczami w złej wierze, gdyż w chwili uzyskania posiadania wiedzieli kto jest właścicielem nieruchomości, co potwierdza złożona lista właścicieli nieruchomości przez których ta przebiega linia. W sprawie nie zostało wykazane, że poprzednicy prawni (...) S.A.

Zgodnie z treścią art. 176 § 1 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej kilkadziesiąt lat. Zasadę tę stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2).

Jak wynika z poczynionych ustaleń posiadaczem służebności w okresie od wybudowania urządzeń przesyłowych na nieruchomości uczestnika było przedsiębiorstwo państwowe - Zakład (...).

Przedsiębiorstwa państwowe do dnia 01.02.1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c, co uniemożliwiało im nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Obowiązujący do dnia 31.01.1989 r. art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem należy przyjąć, iż w okresie obowiązywania tego przepisu to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem samoistnym urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 roku w sprawie sygn. akt I CSK 11/05 (Biuletyn SN 2006/5/11) osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutym 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10.04.2008 r. IV CSK 21/08, z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10.12.2010 r. III CZP 108/10, oraz wyroki z dnia 08.06.2005 r. V CSK 680/04 i z 31.05.2006 r. IV CSK 149/05).

Uczestnik w ocenie Sądu wykazał nie tylko następstwo po swoich poprzednikach prawnych począwszy od 1975 r. ale też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych. Wobec powyższego uczestnik mógł więc zgodnie z art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c, zaliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, okres posiadania tej służebności przez Skarb Państwa przed dniem 01.02.1989 r.

Wskazać w tym miejscu należy, iż objęcie w posiadanie nieruchomości wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (porównaj między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

W świetle wyżej wskazanych okoliczności bez wątpienia uczestnik oraz jego poprzednicy prawni faktycznie korzystali z nieruchomości wnioskodawców w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Od czasu wybudowania napowietrznych linii energetycznych uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali i korzystają do chwili obecnej z tych linii. Wnioskodawcy i ich poprzednicy prawni aż do przedmiotowej sprawy nie sprzeciwiali się korzystaniu przez uczestnika z nieruchomości oznaczonych numerami działek (...) w Z. oraz z działek nr (...) w K.. Nie podejmowali do tego czasu żadnych środków prawnych zmierzających do uregulowania stanu prawnego i kwestii przebiegu linii energetycznej przez nieruchomość.

Przyjmując za początek biegu terminu zasiedzenia datę 1 października 1970 r. uznać zatem należy iż zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło z dniem 1 października 1990 r.

W obecnym stanie prawnym termin zasiedzenia nieruchomości wynosi 30 lat przy wejściu w posiadanie w złej wierze i 20 lat przy dobrej wierze. Przed zmianą Kodeksu Cywilnego dokonaną ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy -Kodeks Cywilny (Dz.U. Nr 55 poz. 321) terminy zasiedzenia nieruchomości wynosiły, przy dobrej wierze 10, a przy złej wierze 20 lat. Jednocześnie do zasiedzenia nieruchomości, którego termin dwudziestoletni upłynął przed dniem 01.10.1990 r. - to jest data wejścia w życie wymienionej wcześniej ustawy zmieniającej Kodeks Cywilny - nie ma

zastosowania trzydziestoletni termin zasiedzenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10.01.1991 r., II CZP 73/90, OSP 1991, nr 9, poz. 221).

W myśl art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. z 1990 r. Nr 55 poz.321) do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie.

Z racji brzmienia przepisów przejściowych wprowadzających zmianę Kodeksu Cywilnego należało uznać, że do zasiedzenia służebności gruntowej doszło po 30 latach tj. 1 października 1990 r.

Co się tyczy napowietrznej linii energetycznej o napięciu (...) relacji Z.-B. przebiegającej przez nieruchomości o numerze (...) w Z. linia ta została wybudowana w latach 1952/53 na potrzeby Zakładów (...) w Z. i od 1953 r. jest eksploatowana. W odniesieniu do tej linii uznać należy, iż termin do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej co do linii (...) rozpoczął bieg z dniem 1 stycznia 1954 r. albowiem od tej daty linia ta jest z pewnością nieprzerwanie eksploatowana przez uczestnika i jego poprzedników prawnych. Okoliczność ta w ocenie Sądu jest wystarczająco udowodniona dokumentami w postaci projektów linii, protokołów przeglądowych.

W dacie tej obowiązywał dekret z dnia 11 października 1946 r. prawo rzeczowe (Dz.U. z 1946 r. Nr 57 poz. 319 ze zm..) który utracił moc z datą wejścia w życie Kodeksu Cywilnego tj. z dniem 1 stycznia 1965 r.

Zgodnie z art. XLI §1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr (...) poz. 94) do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego, stosuje się od tej chwili przepisy tego kodeksu; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Jeżeli termin zasiedzenia według kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg zasiedzenia rozpoczyna się z dniem wejścia kodeksu w życie; jeżeli jednak zasiedzenie rozpoczęte przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu określonego w przepisach dotychczasowych wcześniej, zasiedzenie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu (art. XLI §2).

Ponieważ przepisy Kodeksu Cywilnego skróciły terminy zasiedzenia nieruchomości w stosunku do dekretu Prawo rzeczowe bieg zasiedzenia służebności gruntowej obciążającej nieruchomości wnioskodawców o numerze (...) w Z. bieg zasiedzenia tej służebności gruntowej rozpoczął bieg z datą 1 stycznia 1965 r. Biorąc pod uwagę jednakże art. XLI §2 zdanie ostatnie należało uznać, że do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej obecnej służebności przesyłu obciążającej działki o numerze (...) w Z. na rzecz poprzednika prawnego uczestnika doszło z datą 1 stycznia 1984 r.

Instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 r. Do zasiedzenia służebności, które trwało przed dniem 03.08.2008 r. należy zatem stosować przepisy dotychczasowe, natomiast o rodzaju i zakresie prawa, które nabywa się w drodze zasiedzenia (a więc czy nabywa się służebność gruntową czy służebność przesyłu) decyduje ustawa obowiązująca w momencie upływu terminu zasiedzenia. A zatem skoro w przedmiotowej sprawie termin zasiedzenia służebności upływał przed dniem 03.08.2008 r. można było nabyć jedynie służebność gruntową co nie oznacza, iż nie można nabyć tą drogą służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. III CZP 89/08 (Biuletyn SN 2008/10 „Przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 3051 - 3054 KC) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa."

Dlatego też mając na względzie poczynione powyżej ustalenia i rozważania Sąd uznał, że zarzuty zasiedzenia podniesione przez uczestnika są skuteczne, a w konsekwencji wnioski podlegały oddaleniu. Na marginesie wskazać należy, że nabycie prawa przez zasiedzenie następuje z mocy prawa w chwili spełnienia się wszystkich przesłanek. Niniejsza sprawa dotyczyła ustanowienia służebności przesyłu, gdzie uczestnik (...) S.A. nabył w drodze zasiedzenia służebności gruntową odpowiadającą służebności przesyłu. W ocenie Sądu brak było podstaw prawnych do deklaratoryjnego orzekania w przedmiocie zasiedzenia w postępowaniu o ustanowienie służebności przesyłu. Kodeks postępowania cywilnego przewiduje obowiązek orzekania o prawie własności, bez względu na przedmiot wniosku w

sprawach o dział spadku, podział majątku dorobkowego oraz zniesienie współwłasności, co wynika z treści art. 618 § 1 k.p.c. Natomiast jak chodzi o sprawy w przedmiocie ustanowienia służebności przesyłu, to brak jest takiej regulacji. W konsekwencji skuteczne podniesienie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej (odpowiadającej służebności przesyłu) albo służebności przesyłu skutkować będzie oddaleniem wniosku o ustanowienie służebności przesyłu. Nie można bowiem ustanowić prawa, które poprzez zasiedzenie zostało już nabyte.

Natomiast jak chodzi o kwestie związane z żądaniami wnioskodawców o zapłatę wynagrodzeń za bezumowne wynagrodzenie to Sąd wyłączył te roszczenia do odrębnego rozpoznania, albowiem mają one charakter procesowy i w związku z tym winny być rozpoznane we właściwym trybie.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 §1 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 285 § 1 i 251 k.c. i art. XLI § 1 ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks Cywilny, polegające na błędnym przyjęciu, iż do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej co do treści służebności przesyłu doszło na rzecz poprzednika prawnego uczestniczki postępowania, nie zaś na rzecz Skarbu Państwa i to w dniu 01 stycznia 1984 roku, a więc po upływie 19 lat posiadania, nie zaś 20 i to wówczas gdy system jednolitej własności państwowej stanowił, iż państwowe osoby prawne wykonują własność i inne prawa rzeczowe wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 292 k.c., polegające na błędnym przyjęciu, że modernizacja linii i wymiana słupów drewnianych na betonowe nie spowodowały zmian w zakresie posiadania służebności, albowiem doszło do zmiany przedmiotu posiadania,
3. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 292 k.c., polegającą na przyjęciu, że uczestnik (...) S.A. nabył w drodze zasiedzenia służebności gruntową odpowiadającą służebności przesyłu,
4. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 336 k.c. polegającą na tym, że warunkiem zasiedzenia służebności gruntowej jest posiadanie samoistne, w sytuacji gdy jest to posiadanie zależne,
5. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 172 § 1 k.c. 285 § 1 i 251 k.c. i art. XLI § 1 ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks Cywilny, polegającą na tym, że do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej działki nr (...) na rzecz poprzednika prawnego uczestnika doszło z datą 1 października 1990 roku,
6. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału w skutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania.

Biorąc pod uwagę powyższe apelujący wnosił o zmianę skarżonego postanowienia w całości polegające na:

- ustanowieniu na nieruchomości wnioskodawcy odpłatnej służebności przesyłu na rzecz uczestniczki postępowania polegające na prawie do korzystania w celu przesyłu energii elektrycznej i konserwowaniu oraz naprawach tej linii na nieruchomości wnioskodawcy.
- zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców solidarnie kwoty 12 010 zł z tytułu ustanowienia służebności na działkach: (...).
- zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców solidarnie kwoty 75 600 zł z tytułu ustanowienia służebności na działkach: (...).

- zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Względnie apelująca wносиła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do dalszego prowadzenia Sądowi 1 instancji oraz o zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, a w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu apelacyjnym.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik uczestnika wnosił o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia zgłoszonych w skardze apelacyjnej zarzutów naruszenia prawa procesowego. Uzasadnienie tego stanowiska zostanie przedstawione w dalszej części niniejszych rozważań. Na obecnym etapie należy jedynie ograniczyć się do konkluzji, że ustalony przez Sąd pierwszej instancji a przywołany powyżej stan faktyczny, Sąd Okręgowy przyjmuje za własny i wskazuje jako faktyczną podstawę rozstrzygnięcia.

Wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu były w przedmiotowej sprawie objęte dwie niezależne od siebie linie energetyczne.

Sąd pierwszej instancji oddalając wniosek uznał, że uczestnik postępowania skutecznie zgłosił w przedmiotowej sprawie zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu. Dla ustalenia, skuteczności wskazanego zarzutu niezbędne było ustalenie stanu posiadania odpowiadającego wskazanemu wyżej ograniczonemu prawu rzeczowemu przez określony w ustawie czas.

Pierwsza z wskazanych wyżej linii energetycznych relacji Z.-B. przebiega nad działkami nr (...) położonymi w Z.. Dokonując oceny stanu prawnego odnoszącego się do okresu niezbędnego do zasiedzenia Sąd Rejonowy uwzględniając datę budowy linii (lata 1952/53) i początek jej eksploatacji (1953 r.) uznał, że termin w jakim doszło do zasiedzenia wyznacza data 1 stycznia 1984 r. Kontestując wskazane stanowisko skarżący był uprzejmy stwierdzić, że Sąd „ przekroczył w powyższej sprawie zasady logicznego rozumowania i wnioskowania”. Wskazał jednocześnie, że „Sąd po prostu się skompromitował”.

W ocenie Sądu Okręgowego motywy orzeczenie winny w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości przedstawiać tryb wnioskowania prowadzący do wydanego rozstrzygnięcia. Formułując uzasadnienie sąd nie może jednocześnie czynić założenia, że strona analizująca przedstawione motywy będzie dysponowała wyższą niż przeciętna umiejętnością logicznego rozumowania i jednocześnie znajomością przepisów prawa. Powyższego założenie nie wolno czynić nawet w przypadku gdy adresatem uzasadnienia jest reprezentujący stronę profesjonalny pełnomocnik. W związku z powyższym dostrzegając niezrozumienie przez pełnomocnika wnioskodawców tej części uzasadnienia, która prezentowała przyczyny przyjęcia, że termin zasiedzenia dla służebności dotyczących wskazanych wyżej linii upłynął w dniu 1 stycznia 1984 r. Sąd Okręgowy uznał za niezbędne ponowne przedstawienie potwierdzających wskazane stanowisko motywów.

Termin zasiedzenia służebności rozpoczyna swój bieg z datą rozpoczęcia korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Linia energetyczna przebiegająca przez działki o nr (...) została wybudowana w 1953 r. Uzasadniony znacznym odstępem czasowym tych zdarzeń od daty orzekania, brak możliwości ustalenia daty dziennej rozpoczęcia eksploatacji linii uzasadnia przyjęcie, że rozpoczęła się ona najpóźniej z dniem 1 stycznia 1954 r.

Dekret z dnia 11 października 1946 r. prawo rzeczowe (Dz.U. z 1946 r. Nr 57 poz. 319 ze zm..) utracił moc z datą wejścia w życie Kodeksu Cywilnego tj. z dniem 1 stycznia 1965 r. Powołując po raz kolejny treść przepisu art. XLI § 1 i § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr (...) poz. 94) przypomnieć należy, że do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego, stosuje się od tej chwili przepisy tego kodeksu; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Jeżeli termin zasiedzenia według kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg zasiedzenia rozpoczyna się z dniem wejścia kodeksu w życie; jeżeli jednak zasiedzenie rozpoczęte przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu określonego w przepisach dotychczasowych wcześniej, zasiedzenie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu (art. XLI §2).

Uwzględniając treść przepisów Kodeksu Cywilnego, które skróciły okres niezbędny do zasiedzenia służebności w stosunku do dekretu Prawo rzeczowe (w zlej wierze z 30 do 20 lat) bieg zasiedzenia służebności gruntowej obciążającej nieruchomości wnioskodawców o numerze (...) w Z. rozpoczął się z datą 1 stycznia 1965 r. i przy tak określonej dacie uległby zakończeniu z dniem 1 stycznia 1985 r.

Zastosowanie dla ustalenia terminu zasiedzenia przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy Kodeks Cywilny nawet przy uwzględnieniu 30 – letniego (dłuższego) okresu zasiedzenia jak wskazano powyżej uprawniało do przyjęcia, że do zasiedzenia doszło z dniem 1 stycznia 1984 r. a więc o rok wcześniej co oznacza, że zastosowanie nowych przepisów prowadziło do późniejszego zasiedzenia.

Powyższa okoliczność uzasadniała zastosowanie jako słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji art. XLI § 2 zdanie ostatnie i uznanie, że do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej działki o numerze (...) w Z. na rzecz poprzednika prawnego uczestnika doszło z datą 1 stycznia 1984 r. (30 lat od dnia 1 stycznia 1954 r.).

Kończąc powyższe rozważania Sąd Okręgowy pozwala sobie wyrazić nadzieję, że powyższe wyjaśnienie jest na tyle zrozumiałe, że pozwoli pełnomocnikowi wnioskodawców zweryfikować pogląd o kompromitacji Sądu pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska jakoby wydając zaskarżone orzeczenie Sąd Rejonowy uchybił obowiązкови wezwania do udziału w sprawie Skarbu Państwa.

Powołując się w tym zakresie na treść orzeczeń Sądu Najwyższego jakie zapadły w sprawach sygn. akt IV CSK 4345/10 i V CSK 421/12 pełnomocnik wnioskodawców zdaje się nie dostrzegać, że przywołane rozstrzygnięcia dotyczyły innych niż w przedmiotowej sprawie żądań. We wskazanych sprawach przedmiotem rozstrzygnięcia było żądanie stwierdzenia zasiedzenia. Wnioskodawcy bądź żądali stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu nie na swoją rzecz, lecz na rzecz Skarbu Państwa (sygn. akt V CSK 421/12) lub z przebiegu postępowania wynikała konieczność stwierdzenia zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa. W przedmiotowej sprawie, przedmiotem wniosku było żądanie ustanowienia służebności przesyłu a uczestnik broniąc się przed tym zarzutem wskazywał jedynie na swoje następstwo prawne po podmiocie (Skarb Państwa), który nabył służebność odpowiadającą służebności przesyłu przez zasiedzenie. Sąd Rejonowy był więc uprawniony do oceny zasadności tego zarzutu bez konieczności wzywania do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania właściwego statio fiscii Skarbu Państwa.

Wnosząc skargę apelacyjną pełnomocnik wnioskodawców zarzucił Sądowi pierwszej instancji, że przyjął zasiedzenie służebności przez uczestnika (...) S.A.

Z wskazanym zarzutem nie sposób się zgodzić. Skarżący uzasadnia go jedynie wyrwanym z kontekstu fragmentem uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie dostrzegając jednocześnie, że w omawianym uzasadnieniu, Sąd w jednoznaczny sposób stwierdził, że służebność związana z linią energetyczną przebiegającą nad działkami (...) nabył poprzednik prawny uczestnika. Wskazane stanowisko uznać należało za przyjęte przez Sąd pierwszej instancji również biorąc pod uwagę treść wywodów zawartych w uzasadnieniu odnoszących się do możliwości nabycia służebności przez

przedsiębiorstwo państwowe do dnia 1 lutego 1989 r. podsumowanych wnioskiem, że do tej daty nabyć służebność gruntową przez zasiedzenie mógł tylko Skarb Państwa.

Uwzględniając zarzut zasiedzenia Sąd Rejonowy nie uchybił również treści przepisu art. 172 k.c. Podkreślić należy, brak dowodu potwierdzającego, że na skutek modernizacji linii do jakiej doszło w 1968 r. nastąpiła zmiana zakresu posiadania. Wskazana czynność świadczy natomiast o wykorzystywaniu nieruchomości stanowiących obecnie własność wnioskodawców poprzez wykonywanie czynności faktycznych odpowiadających treści służebności przesyłu a co za tym idzie potwierdza zasadność zgłoszonego przez uczestnika postępowania zarzutu.

Jako ostatni argument przemawiający przeciwko przyjęciu, że doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu związanej z linią energetyczną przebiegającą nad działkami (...) pełnomocnik skarżących wskazał naruszenie przepisu art. 336 k.c. Zarzucił przy tym Sądowi pierwszej instancji, że przyjął jako warunek zasiedzenia służebności samoistne posiadanie gdy wystarczy wykazanie posiadania zależnego.

Do powyższego zarzutu trudno się odnieść. Przywołując argumentację zawartą w postanowieniu z dnia 20 września 2013 r. (sygn. akt II CSK 10/13), stwierdzić należy, że w literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego korzystanie z nieruchomości, będące przejawem władztwa nad nią w zakresie, w jakim uprawnia do niego służebność gruntowa (art. 292 k.c.), kwalifikuje się w zasadzie jako posiadanie zależne nieruchomości w rozumieniu art. 336 k.c. Oznacza to, że zawarte w art. 292 k.c. odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje jedynie materię nieuregulowaną w zdaniu pierwszym tego artykułu i pozwala na stosowanie do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiednio przepisów o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie. Toteż do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma zastosowania przesłanka posiadania samoistnego (art. 172 § 1 k.c., art. 336 k.c.), a znajdują odpowiednio zastosowanie inne przepisy o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie, m.in. dotyczące złej wiary posiadacza, terminu zasiedzenia, odpowiedniego stosowania przepisów o biegu przedawnienia roszczeń (art. 175 k.c.), możliwości doliczenia posiadania zależnego poprzednika prawnego (art. 176 k.c.).

Z powyższego wynika, że dla ustalenia czy doszło do zasiedzenia służebności wystarczy ustalenie czy uprawniony korzystał z nieruchomości w zakresie odpowiadającym zakresowi odpowiadającemu służebności. Niezakwestionowane ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego pozwalają na przyjęcie, że przez posadowienie na nieruchomości wnioskodawców urządzeń przesyłowych i ich wykorzystywanie do przesyłu energii elektrycznej zakład energetyczny korzystał z tej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu.

Linia B. – S. (...) przebiega nad działkami o nr (...) położonymi w miejscowości K.. Odnosząc się do wniosku dotyczącego tej linii energetycznej Sąd pierwszej instancji uznał zgłoszone żądanie za nieuzasadnione uwzględniając zarzut nabycia służebności przez zasiedzenie. Sąd przyjął, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się z dniem 1 października 1970 r. i od tej daty linia jest nieprzerwanie eksploatowana przez uczestnika i jego poprzedników prawnych. Odnosząc się do długości tego terminu Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe rozważania prawne wskazując, że w obecnym stanie prawnym termin zasiedzenia nieruchomości wynosi 30 lat przy wejściu w posiadanie w złej wierze i 20 lat przy dobrej wierze. W konsekwencji zasadnie przyjął, że ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie oraz brzmienie przepisów przejściowych wprowadzających zmianę Kodeksu Cywilnego prowadzą do ustalenia, że do zasiedzenia służebności gruntowej doszło po 30 latach.

W tym miejscu wskazać należy, że słusznie podnosi skarżący iż rozważania sądu nie uprawniały do przyjętej w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia konkluzji, że wskazany termin zasiedzenia upłynął z dniem 1 października 1990 r. Powyższe uchybienie uznać należy jednak za skutek omyłki rachunkowej, której popełnienie nie może zmienić ogólnie prawidłowego stanowiska o skuteczności zgłoszonego zarzutu zasiedzenia.

Tym samym Sąd Okręgowy przyjmuje, że do zasiedzenia doszło z dniem 1 października 2000 r.

Wnosząc skargę apelacyjną pełnomocnik wnioskodawców zgłosił zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania. Wskazał jednocześnie, że powyższe uchybienie doprowadziło do sprzeczności istotnych

ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału. Uzasadniając w skardze apelacyjnej powyższy zarzut pełnomocnik powodów wskazał na nieprawidłowe jego zdaniem ustalenie, że uczestnik postępowania wykazał przeniesienie przez Skarb Państwa na jego rzecz infrastruktury przedsiębiorstwa, w szczególności posiadania służebności gruntowej po 1 lutym 1989 r.

Powyższy zarzut nie zasługuje na uwzględnienie.

Nabycie własności przez zasiedzenie następuje z mocy samego prawa z upływem ostatniego dnia terminu zasiedzenia. Orzeczenie o zasiedzeniu ma charakter deklaratoryjny, a nabycie ma charakter pierwotny. Jednocześnie stwierdzić należy, że nabywca prawa przez zasiedzenie może przenieść to prawo na osobę trzecią. W konsekwencji każdy następca prawny właściciela, który nabył prawo własności przez zasiedzenie może powołać się na tego rodzaju nabycie, gdyż w innym wypadku nie mógłby wykazać pochodnego nabycia prawa własności, przy czym obojętne jest, czy ten następca ma nieruchomości w posiadaniu.

W niniejszej sprawie poza sporem jest, że ograniczone prawa rzeczowe w postaci służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nie były wpisane w księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości wnioskodawców.

Orzeczenia sądowe stwierdzające nabycie służebności zbliżonych do służebności przesyłu przez Skarb Państwa potwierdzają nabycie pierwotne i mają charakter deklaratoryjny. Dopóki zatem nie zostaną ujawnione w księdze wieczystej, dopóty obrót nimi nie wymaga wpisu o charakterze konstytutywnym. Każdy następca prawny tego podmiotu, który zasiedział służebność, nabywa ją już w sposób pochodny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2012 r., III CSK 316/11, niepubl.).

Dopiero w toku niniejszego postępowania, doszło w trybie przesłankowym, do stwierdzenia nabycia zasiedzenia służebności gruntowej przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia z dniem 1 stycznia 1984 r.

Również w ocenie Sadu Okręgowego uczestnik złożonymi dokumentami wykazał ciąg następstw między poprzednikami prawnymi uczestnika, a samym uczestnikiem. Ciąg następstw pozwala przyjąć, że doszło do przeniesienia na rzecz uczestnika ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w związku z linią energetyczną przebiegającą nad działkami (...). Pozwala jednocześnie na przyjęcie, że uczestnik postępowania w tym samym trybie objął w posiadanie linie energetyczną przebiegającą nad działkami przebiega nad działkami o nr (...) położonymi w miejscowości K. co pozwoliło mu doliczyć do okresu posiadania okres posiadania swoich poprzedników prawnych.

Za fakty notoryjnie znane bez konieczności ich udowadniania uznać należy zarówno zakres jak i sposób dokonywania i następstwa zmian strukturalnych przedsiębiorstw energetycznych wynikające z ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki Państwa. (Dz.U. nr (...) poz. 69 ze zm.). Ustawa ta określała zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych. Nie ulega wątpliwości, iż następstwem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych dokonywanej w oparciu o obowiązujące ówczesnie akty prawne, a polegającej na powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe była sukcesja uniwersalna częściowa (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSNC 1992 nr 11, poz. 200, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 324/00, OSNC 2001 nr 6, poz. 96). W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Skutek ten dotyczył także bez wątpienia służebności gruntowych czy też służebności zbliżonych do służebności przesyłu oraz posiadania polegającego na prawie korzystania z cudzej nieruchomości. Względy związane z charakterem tego rodzaju służebności (lub korzystania z cudzej nieruchomości), ich funkcjonalnym powiązaniem z działalnością przesyłową oznaczają, że dla ich przeniesienia wystarczające jest wykazanie przez nabywcę przmiotu przedsiębiorstwa przesyłowego i przejęcia całego lub zorganizowanej części dotychczasowego przedsiębiorstwa, przy czym czynności takie nie muszą indywidualnie oznaczać przenoszonych

służebności względem których przedsiębiorstwo jest podmiotem władającym. (por. postanowienie SN z 30 stycznia 2014r. IV CSK 252/13, wyrok SN z 7 sierpnia 2014r. II CSK 610/13 www.sn.pl). Oczywiście pozostaje przy tym, że dla przeniesienia posiadania wystarcza podjęcie czynności faktycznych polegających na podjęciu przez następcę zachowań obejmujących korzystanie z cudzej nieruchomości.

Dodatkowo trzeba wskazać, iż do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1991r. nr 2 poz.6) obowiązywał art. 42 ust.2 ustawy z 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 1987r. nr 35 poz. 201) który stanowił, iż przedsiębiorstwo gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, stanowiącym część mienia ogólnonarodowego, zapewnia jego ochronę. Z tego sformułowania wynika więc jednoznaczny wniosek: każdy składnik majątkowy przedsiębiorstwa państwowego - zarówno wydzielony mu przy utworzeniu, jak i nabyty w toku działalności przez to przedsiębiorstwo - stanowił mienie ogólnonarodowe, które pozostawało "w dyspozycji" tego przedsiębiorstwa (art. 42 ust. 3 tej ustawy). Nie ulega też wątpliwości, iż regułę tę należało odnosić zarówno do nieruchomości, jak i pozostałych składników majątkowych.

Z dniem 7 stycznia 1991 r. przepis ten (art. 46 ust. 2 ustawy 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 1991r. nr 18 poz. 80) otrzymał brzmienie: przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę. Otóż zgodnie z tym przepisem przedsiębiorstwo państwowe gospodaruje mieniem państwowym, bo jest państwową osobą prawną, której - zgodnie z art. 44¹ § 1 k.c. - przysługuje własność mienia państwowego. Jednocześnie przepisami tej ustawy uchylono art. 42 ust. 2 (według tekstu jednolitego z 1987 r.) stanowiący, że przedsiębiorstwo państwowe wykonuje uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego, będącego w jego dyspozycji, z wyłączeniem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi. (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 18.06.1991r. III CZP 38/91).

W efekcie należy przyjąć, iż unormowanie zawarte w art. 46 ust.1 i 2 ustawy 25 września 1981r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 1991r. nr 18 poz. 80) jest klasycznym przykładem wyposażenia osoby prawnej w określone uprawnienia do mienia państwowego. Skoro tak to uwzględniając szczególny status Skarbu Państwa, będącego podmiotem abstrakcyjnym o statusie państwowej osoby prawnej (art. 33 k.c.), prowadzącego przed transformacją działalność gospodarczą (dominium) za pośrednictwem przedsiębiorstw państwowych, którym przekazywał majątek państwowy w zarząd i użytkowanie, a także wyłączność prowadzenia działalności w dziedzinie energetyki przez przedsiębiorstwa państwowe, których struktury organizacyjne dostosowane były do podziału administracyjnego nie ulega żadnej wątpliwości, iż państwowe przedsiębiorstwo przesyłowe które rozpoczęło działalność niejako na własny rachunek i na własnym majątku przejęło od Skarbu Państwa związane z mieniem tj. instalacjami przesyłowymi prawa w tym m.in. prawo służebności gruntowej o treści służebności przesyłu. Trudno sobie bowiem wyobrazić aby przedsiębiorstwo energetyczne o znaczeniu strategicznym dla gospodarki nie zostało wyposażone przez Skarb Państwa w niezbędną infrastrukturę przesyłową.

W dalszym czasie na podstawie przedstawionych dokumentów w postaci aktu notarialnego z 12 lipca 1993 r. (aktu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną) nie budzi już wątpliwości, iż doszło do przeniesienia posiadania instalacji przesyłowych i prawa do służebności z przedsiębiorstwa państwowego na jednoosobową Spółkę Skarbu Państwa. Także dalsze przeniesienie posiadania i prawa do służebności wynikające z połączenia się dwóch podmiotów to jest (...) SA w (...) S.A. w L. należy uznać za wykazane. Skoro bowiem doszło do połączenia spółek (...) S.A. z siedzibą w L. była spółką przejmującą to w myśl art. 494 § 1 k.s.h. Spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej czyli także przejęła w posiadanie infrastrukturę przesyłową.

Na koniec stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy nie podziela również sformułowanego przez pełnomocnika wnioskodawców zarzutu naruszenia przepisu art. 328 § 1 k.p.c. Wbrew twierdzeniom skarżącego uzasadnienie zaskarżonego postanowienia zostało prawidłowo sformułowane i zawierało wszystkie niezbędne elementy. Sąd pierwszej instancji ustalił stan faktyczny, który w znacznym zakresie uznać należało za niesporny. Wyjaśnił jednocześnie podstawę prawną wydanego rozstrzygnięcia.

Reasumując, wydając zaskarżone postanowienie Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia wskazanych w skardze apelacyjnej przepisów prawa materialnego i procesowego. Należy więc stwierdzić, że uczestnik wykazał nabycie uprawnień do korzystania z nieruchomości wnioskodawców, co czyni wniosek o ustanowienie służebności przesyłu bezzasadnym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c. uznając, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy brak podstaw do odstąpienia od wynikającej z powołanego przepisu zasady zgodnie z którą w postępowaniu nieprocesowym każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Grzegorz Ślęzak SSO Paweł Hochman SSO Dariusz Mizera